

կտրեց Տանկֆելլան, կռուի հրաւիրող հայեացք նետելով լեզի Վալինդտոնի վրայ, բայց սա արժանաւորութեամբ երեսը շուռ տուեց նրանից, և դեռահաս աղջիկը, դիմելով զօրապետին, հպարտ-հպարտ շարունակեց. — Ներեցէք, որ ես ձեզ անհանգիստ արի, բայց կարծում եմ, որ եթէ իմ երկրպագուն խանդոտութիւնից ինձ ծանր հարուած է հասցրել, այս բանը բոլորովին իրաւունք չէ տալիս ուրիշներին ինձ դատապարտելու, թէկուզ այդ ուրիշները իրանց փորձով գիտենային, որ խանդոտել կարօղ է աղքատների կինը նոյնպէս, որպէս և դաւաճանը:

Արտասանելով այս խօսքերը, Տանկֆելլան յաղթանակող, ապանիչ հայեացք նետեց՝ մէջքով շուռ եկած լեզի Վալինդտոնի վրայ: Սակայն ինքն էլ կտաւի պէս գունատուեց ստացած և հարիւրապատիկ վերադարձրած հարուածից:

Համիլտոնը ձեռքը երեսին մօտեցրեց ժպիտը թագցնելու համար և կամադրուկ հաղաց, իսկ Վալինդտոնը, բուխարու մօտ հանդիստ կանգնած, լրջօրէն ասաց. — Դուք մոռանում էք, միսս Տանկֆելլա, որ դեռ չէք ասել ինձ, թէ ինչով կարող եմ ծառայել ձեզ: Անկարելի բան է, որ դուք հետաքրքրուէիք կապիտան Բրիւստերով, որը մատնել է ուրիշներին... ձեր բարեկամներին և կողմնակի կերպով հէնց ձեզ: Ինչ որ վերաբերում է նրանց, ափսոս որ ազատ են մնում և մեզ անյայտ: Իսկ եթէ դուք կարող էք ապացուցանել, որ նրանք լրտեսներ ու ազդային գործի թշնամիներ չեն, ձեր հայրը իսկոյն ազատուած կը լինի: Թոյլ տուէք ինձ մի հարց ասալարկել ձեզ: Ի՞նչու էք դուք նրանց աղնիւ մարդ համարում:

— Որովհետեւ... որովհետեւ... նրանք ջննտլմէշներ են:

— Շատ լրտեսներ են եղել, որոնք և լուս ծագումից են եղել, եւ փայլուն ընդունակութիւնների տէր: Նկատեց տխրութեամբ Վալինդտոնը, — բայց դուցէ ունիք և ուրիշ, ասելի հաստատ առիթներ այդպէս կարծելու:

— Որովհետեւ նրանք խօսում էին բացառապէս ինձ հետ, — պատասխանեց միոս Բլոսօմը, բռնկելով, — որովհետեւ... նրանք գերադասում էին ինձ հետ մննակ մնալու... որովհետեւ նրանք քաղաքակաւութեան մասին չէ որ խօսում էին... այլ նրա մասին... ինչի մասին միշտ խօսում են երիտասարդ տղամարդիկ գեղեցիկ աղջիկների հետ... բարօնին ես միայն մէկ անգամ եմ տեսել... և նա... դեհ, հաստաւ գիտեմ, որ լրտեսներ չեն:

— Պէտք է ձեզնից այլ եւս մի երկու բան հարցնեմ, — արտասանեց Վալինդտոնը մտերմութեամբ — և նախադգնուցնում եմ ձեզ, որ եթէ դուք հաւատացած էք ձեր խօսքերի ճշմարտութեան մէջ, ձեր ցուցմունքը, ինչ էլ որ լինի նա, չէ կարող

մեռակո այդ ջննալմէններին, իսկ ձեր հօրը կարող է ազատել ընտանիքի Բարեհաճեցէք պատմել իմ գիւննապետին, գնդապետ Համիլտօնին նրանց նշանները. կապիտան Բրիտտերը, ձեզ յայտնի պատճառներով, չէր կարող այդ անել:

Տանկֆելլան մի րոպէ տատանւում էր, բայց յետոյ, բայց, ազնիւ հայեացք նետելով դօրապետի վրայ, մանրամասն նկարագրեց կոմսի արտաքինը: Խնչու սկսեց նրանից, դժուար էր ասել, բայց երևի նրա համար աւելի հեշտ էր նրա մասին խօսելը, որովհետեւ, անցնելով բարձր նկարագրութեանը, նա սկսեց շատ աւելի անտրոշ և շփոթ խօսքեր ասել, սակայն այս չէր խանգարեց Համիլտօնին բաղմանշան հայեացք ձգել իր իշխանաւորի վրայ, որը հանգնեցրեց նրան ձեռքի մի շարժումներով:

—Շնորհակալ եմ ձեզնից, միսս Տանկֆելլա,—ասաց նա բոլորովին սառնասիրտ,—երկրորդ ջննալմէնը բարձու...

—Պօմպոյօզ,—աւելացրեց հպարտութեամբ դեռահաս աղջկը:

Պատուհանի մօտ կանգնած տիկիները ծիծաղելով իրար երեսին նայեցին: Համիլտօնը նայնալէս չէր կարողացաւ ժպտը թաքցնել, բայց դօրապետի դէմքը մնաց առաջուայ պէս անշարժ:

—Կարո՞ղ եմ ձեզ հարցնել,—շարունակեց նա պատկառանքով,—արդեօք բարձրի առաջարկութիւնները ազնիւ բնաւորութիւն էին կրում, ձեր հայրը դիտէր այդ առաջարկութիւնների մասին և կարո՞ղ էր նրանց պատուով ընդունել միսս Տանկֆելլա Բլոսօմը:

—Հայրս նրան ինձ ներկայացրեց և ուզում էր որ ես հետը սիրալիք վարունամ Նա... նա համբուրեց ինձ, իսկ ես ապտակ տուի նրա դէմքին:

Ասելով այս, Տանկֆելլան ամբողջովին շիկնեց, մի վայրկեանից նա պատրաստ էր ամբողջ կեանքը տալու, միայն թէ յետ առնէր իր վերջին խօսքերը: Նրա մեծագոյն զարմանքից, Համիլտօնը բարձրաձայն ծիծաղեց, իսկ տիկիները ուզում էին մօտենալ նրան, բայց Վաշինգտօնը պահեց նրանց հազիւ նկատելի շարժումներով:

—Այդ ջննալմէններից մէկը, հաւանական է՝ որ մեզ յայտնի է,—ասաց նա նախկին հանգստութեամբ,—և գուցէ ձեր բնագոյը արդարացի լինի: Յամենայն դէպս, հաւատացած եղէք, որ մենք մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կանենք, որոնք՝ յոյս ունեւնապատաւոր ելք կունենան ձեր հօր համար:

—Շնորհակալ եմ ձեզնից, ձեր գերազանցութիւն,—պա-

տասխանեց Տանկֆելլան, դեռ եւս շիկնած իր պարզախօսութիւնը յիշելուց,—այժմ ժամանակ է որ դնամ արդէն ուշ է, իսկ ճանապարհս մօտիկ չէ:

Որչափ դարմացաւ նա, երբ Վալինգտօնը մօտեցաւ նրան և, բռնելով ձեռքից, ասաց ժպտերես:

—Եթէ ոչ մի ուրիշ, գոնէ հէնց այդ պատճառով դուք պէտք է դիշերէք մեզ մօտ, միաս Տանկֆելլա Բլօսօմս Մենք դեռ պահպանել ենք վիրդինեան հիւրասիրութեան աւանդութիւնները և այն աստիճան բռնակալ ենք, որ հիւրերին բռնի ենք պահում մեզ մօտ, ինչքան էլ համեստ լինի այն սեղանը, որ մենք կարող ենք նրանց առաջարկել: Լեդի Վալինգտօնը թոյլ չի տայ միաս Տանկֆելլա Բլօսօմին իր տան յարկը թողնել այսօր, չընդունելով իր հիւրասիրութիւնն ու բարի խորհուրդը:

—Միաս Տանկֆելլա Բլօսօմը, պատիւ անելով մեր հրաւերը ընդունելու, կապացուցի, որ հաւատում է մեր իրան օգտաւէտ լինելու ցանկութեանը,—ասաց լեդի Վալինգտօնը, խոնարհուելով:

Միաս Բլօսօմը շարունակում էր վարանման մէջ կանգնել դռան մօտ Վերջապէս նա զգաց, որ իրան մէկը քնքշաբար գրկում է, և տեսաւ, որ ներկայ եղող տիկիններէց մէկը բաց, կարեկցական հայեացքով նայում էր իր աչքերին:

—Սիրելի միաս Տանկֆելլա,—ասաց նա գգուանքով,—թէեւ ես միայն հիւր եմ լեդի Վալինգտօնի տանը, բայց թոյլ տուէք ինձ եւս միանալ մեր տանտէրերի հետ և խնդրել ձեզ, որ մնաք: Սա ալլանցի միաս Սկայլերն եմ և պաշտօնատեմ օգնել ձեզ, ինչպէս կարող է վկայել գնդապետ Համիլտօնը: Հաւատացէ՛ք ինձ, միաս Տանկֆելլա, որ ես հոգուով, մտքով կարեկից եմ ձեզ և կը կամենայի գործով հաստատել այս բանը այսօր երեկոյեան: Դուք կը մնաք այստեղ և մենք ամբողջ գիշեր կը խօսենք խանդոտ կապիտանի անարժան վարմունքի մասին, մի մարդու, որը անկասկած նոյնպէս անարժան է ձեզ, որպէս և իր հայրենիքին:

Ձը նայած, որ Տանկֆելլան զգուանք էր զգում դէպի այն կարեկցութիւնը որ իրան ցոյց էին տալիս բոլորովին օտար մարդիկ, նրա սիրտը շարժուեց միաս Սկայլերի քնքշոյ կարեկցութիւնից: Սէ էլ կնանքում առաջին անգամ նա կասկածեց իր անկասկածեան զօրեղ ոյժի մէջ, մի ինչ-որ խորհրդաւոր բան մղում էր նրան դէպի այդ օրիորդը, որը մի կողմից այնպիսի ջերմ համակրութիւն էր ցոյց տալիս իրան, միաս կողմից՝ հեզ ակնածութիւն լեդի Վալինգտօնին:

—Դուք երևի մայր ունիք,—հարցրեց Տանկֆելլան, նայելով ուղղակի իր նոր բարեկամի աչքերի մէջ։

Որքան էլ տարօրինակ թուար այս հարցը դորապետին և նրա ազիւտանին, սակայն միաս Սկայլերը կանայք հետատեսութեամբ տեսց։

—Իո՞վ դուք, սիրելի միսս Տանկֆելլա։

—Ես նշ,—ասաց միսս Բլոսոմը և քիչ մնաց լաց լինէր։

Այն ժամանակ միսս Սկայլերը արտասուքը աչքերին դրկեց հիւրին և դուրս տարու սենեակից։ Երբ դուռը փակուեց նրանց յետևից, Համիլտոնը նայեց կէս հարցնելով, կէս ժողովով դորապետին։

—Եթէ դուք, գնդապետ,—ասաց Վալինդտոնը լրջօրէն,—կասկածներիս համամիտ էք, աւելորդ է որ յիշեցնեմ ձեզ, որչափ նշանակութիւն ունի այս գործի մէջ ծածկամտութիւնը, յամենայն դէպս, ոչ մի խօսք չէք ասիլ այստեղ լսածի մասին այն ջննտլէնին, որին վերաբերում է այս խնդրը։

—Խնչպէս կը հրամայէք, զենեքալ,—պատասխանեց պատկառանքով Համիլտոնը,—բայց համարձակուեմ եմ հարցնել, միթէ կարծում էք, որ մի աւելի լուրջ զգացմունք, քան թէ բոլորէական յափշտակութիւն դուրեկան դէմքով...

—Եթէ ես խնդրեցի ձեզ, գնդապետ, զաղտնի պահել այս գործը,—ընդմիջեց նրան Վալինդտոնը, մտերմաբար խփելով իր երիտասարդ ազիւտանտի ուսին,—ուրեմն ի հարկէ, այս բանին ես ծանրակշիռ նշանակութիւն եմ տալիս։

—Ներողութիւն եմ խնդրում ձեր գերազանցութիւնից,—ասաց պատանին դեռահաս աղջկայ պէս կարմրելով,—ես միայն ուզում էի...

—Դուք ուզում էիք խնդրել ինձ որ այս երեկոյեան աղատեմ ձեզ հերթապահութիւնից,—կրկին ընդհատեց նրան Վալինդտոնը, բարեմտաբար ժպտալով,—դուք կամենում էք ձեր ներկայութեամբ հաճութիւն պատճառել միսս Սկայլերին ու նրա հիւրին։ Նա շատ թեթեւամիտ աղջիկ է, բայց կարծեմ ազնիւ է։ Սիրալիք եղէք նրա հետ, գնդապետ, բայց միայն չափով, եթէ ոչ՝ մեր ձեռքին կը լինեն երկու խոցուած օրիորդներ։

Այս խօսքերն ասելով, նա կատակով թափահարեց մատը և, օւտերից բռնելով երիտասարդին, խնդալով դուրս հրեց նրան գոնից։

Ամուսնու հետ մենակ մնալով, լեղի Վալինդտոնը մօտեցաւ նրան և շտապով հարցրեց։

—Գու. հօ չեմ կարծում, որ այս յիմար պատմութեան մէջ քաղաքական մեքենայութիւն, լուրջ դաւաճանութիւն լինի:

—Ոչ,—պատասխանեց զօրապետը, բուխարու մօտ հանգիստ ու անշարժ կանգնած:

—Այս միայն մի դատարկ սիրային խաղ է յիմար, ինքնասէր դաւաճական մի աղջկայ հետ:

—Ներեցէք, միւլդի,—պատասխանեց Վաչինգտօնը լրջօրէն,—զուք գուցէ այս աղջկայ արժէքը չը դիտէք: Սովորական դաւաճական գեղեցկուհին չէր կարողանայ այսպիսի խլրտում ձգել ամբողջ շրջակայքում: Անկարելի է երաշխաւորել որ իր ցանցի մէջ չէ բռնել այնպիսի մի նշանաւոր թռչնակին, ինչպիսին ինքը տպում է: Եթէ այս բանը ճշմարիտ է, այն ժամանակ մի հզօր պետութեան հետ դաշնակցութիւն կապելու դործը շատ առջւիզ կերթայ:

—Որ այս անպիտանը, Կոնեկտիկուտի կապիտանի սիրուհին, մարդու դնայ... Այդ անկարելի է, այդ անհեթեթ բան է,—բացականչեց լեզի Վաչինգտօնը զայրացած և շտապով դուրս գնաց սենեակից, մինակ թողնելով մեծ մարդուն, ինչպէս որ միշտ լինում է մեծ մարդկանց հետ:

Այդ միջոցին միսս Սկայլերը այնպիսի աջողութեամբ մխիթարում էր Տանկֆելլային, որ շուտով սա ցամաքեցրեց իր արտասուածից աչքերը և նոր բարեկամուհու օգնութեամբ կարողի բերեց իր քրքրուած չքեղ մազերը:

—Չարժէ աւելի մտածել դաւաճան կապիտանի մասին, սիրելի միսս Տանկֆելլա,—ասում էր միսս Սկայլերը.—տեսէք, ինչպէս ձեր երեսին կը սաղի նոր սանրուածքը: Նիւ-Յօրկի և Ֆիլադելֆիայի բոլոր գեղեցկուհիք այժմ մազերը ուղիղ և հարթ են սանրում ծոծրակի վրայ:

Երբ մի քանի րոպէից երկու դեռահաս աղջիկները ներքեւ իջան ընդունարանը, Համիլտօնը զարմացած մնաց նրանց դուրապի դէմքերի ու հագուստների արտասովոր լեարմութեան և լուսաճաճանչ փայլի վրայ:

—Գուցէ սա գերազանէր առանձնութեան մէջ ողբալ, քան թէ երեւալ հասարակութեան մէջ,—ասաց նա, մի կողմ տանելով միսս Սկայլերին:

—Դատարկ բաներ են: Միթէ դեռահաս աղջիկը պէտք է լաց լինի ու գլուխը սպանի, որ իրան դաւաճանել է յիմարին մէկը:

—Բայց հայրը բանտի մէջ է:

—Նայեցէք իմ աչքերին,—ասաց միսս Սկայլերը կռուի հրաւիրող ժպտով,—և համարձակուեցէք մէկ ասել, որ նրան

վաղն և եթ ազատ չեն թողնի Միթէ դուք կարծում էք, որ ես չը հասկացայ ձեր հայեացքը և գններալի գէմբի արտայայտութիւնը:

—Ասկայն, թանկազին միտս Ակայներ,—սկսեց Համիլտօնը, բայց գետահաս աղջիկը ընդմիջեց նրան:

—Ես արդէն այդպէս էլ յայտարարել եմ իրան, թէ ես չեմ տեսել պատճառը: Բայց ամստս, այս ձեզ համար լաւ դաս կը լինէր ինձանից մի քան թաղցնելու յանկույթեան համար:

Այս սղանիչ հարուածը տալով երիտասարդ գնդապետին, միտս Ակայները մօտեցաւ Տանկֆելլային, որ կանգնած էր պատուհանի մօտ և աչքը չէր հեռացնում լուսնեակով լուսաւորուած գետափից: Ամերիկական զարուհը այնպիսի յանկարծակի քմահաճոյքներ ունի, որ վերջին ժամերի ընթացքում տեղի էր տնկեցել անապասելի, զարմանալի փոփոխութիւն: Անձրեւ դադարել էր և գետինը ծածկուել էր սառուցի բարակ շերտով ու լուսնեակի ցոլքից շողջապող ձիւնով: Հիւսիս-արեւելեան քամին բոլոր ծառերն ու թփերը դարձրել էր արծաթադօծ չիպարերստալակտիտներ:

—Հիանալի տեսարան է,—ասաց, մօտենալով տիկիններին, միջին հասակի, բարեսիրտ գէմբով մի տղամարդ,—բայց Աստուած տայ, որ չուտով տաք զարուհ անիւ: Լուսնեակը սիրուն փայլում է երկնակամարի վրայ, բայց բազմաթիւ թշուառներ ցրտից դողում են բանակում, կտուէ վրաների մէջ: Եթէ դուք տեսած լինէիք, ինչպէս երեկ երեկոյեան անպիտան կօնեկտիկուտիք ատամներն էին սրում զօրապետի վրայ, թէ ելէին համարձակում ուղղակի գլուխ բարձրացնել նրա գէմ, եթէ դուք տեսած լինէիք այդ անհաւատարիմ Թովմասներին, որոնք վճռահուծին չեն ընծայում իրանց գններալին և պատրաստեն հայրենիքին դաւաճանելու միայն նրա համար, որ վատ եղանակ է կանգնած,—դուք ջերմացնեմ կաղաչէիք Աստուծուն, որ այդ մարդկանց սրտերն էլ այնպէս հալուէին, ինչպէս նրանց չրջապատող սառած գետինն է հալւում: Այլ ես երկու շաբաթ այսպիսի ցրտեր անեն—մեր մէջ կը երեւայ ոչ թէ մէկ Ալլան Բրիւստեր, այլ տասնեակ անբաւական լակտներ, որոնք յօժար կամքով իրանց գլուխը գինուորական դատաստանին են մատնում:

—Այո, գններալ Սուլիւան, հիանալի գիշեր է,—ասաց Համիլտօնը, իր իշխանաւորի կողքը բրթելով և ճարպկութեամբ խօսքը փոխելով,—այսօր դժուար չի լինի մեր ուրուականը բռնել: Պէտք է գիտենաք,—շարունակեց նա, դիմելով իր խօսքերով շահագրգռուած տիկիններին,—որ բանակում և այս ամ-

բողջ շրջակայքում գիշերներով մի ուրուական է ման գալիս
դորշ թիկնոցը հաղինս Երեսը չի երևում, ծածկուած է բարձր
օձիքով, նա խուլ ձայնով ասում է պայմանաբառը (պարօյ) և
պահապանները թողնում են որ անյնի, չը գիտենալով՝ ով է
Ասում են, նա միշտ երևում է վտանգի բոլէին, թշնամու
յարձակումից կամ ուրիշ՝ զօրքին սպառնացող փորձանքից առաջ,
այնպէս որ շատերը նրան մեր սուրբ գործի բարի ոգին կամ
պահապան-հրեշտակն են համարում։ Կօնեկտիկուտի կամաւոր
գնդի խռովութիւնից առաջ ուրուականը անց ու դարձ էր
անում բանակով և երևի տեսնում էր թէ ինչպէս երկչոտները
պատրաստուում էին ապստամբութեւլու մեր Վաշինգտոնից, որի
երեսին համարձակութեցին գանգատուել իրանց մանր-մունր դժ-
գոհութիւնները մէջ բերելով։

Այստեղ Համիլտօնին, իր կարգին, շտապ նշանով կանգնեցրեց
միտս Սկայլերը, և նա լռեց, չը վերջացնելով իր պատմութիւնը։

Տանկֆելլան չէր կարող չը նկատել Սուլիվանի և Համիլ-
տօնի արած ակնարկները իր անհաւատարիմ երկրպագուի մա-
սին, բայց նրա արտի մէջ եռում էր միայն խոցուած հպարտու-
թիւնը, ոչ թէ սէրը։ Սկզբում զայրոյթը Վաշինգտօնի դէմ, որ
Բրիւտտերին ու իր հօրը ձեռքակալել էր, իսկ յետոյ կապիտանի
դաւաճանութեան բացուելը ամենեւին ջնջեցին աղջկայ արտից
ամեն քնքոյշ զգացմունք դէպի Բրիւտտերը, նա մինչև անգամ
մոռացաւ, որ մի ժամանակ սէր էր տածում դէպի կապիտանը,
այժմ նա զգում էր իր արտի մէջ կտաարեալ դատարկութիւն։
Նրան թւում էր, թէ անցեալում ոչ թէ ինքն էր ապրում, այլ
մի ուրիշ Տանկֆելլա Բլոսօմը, որը յաւիտեան կորաւ ձիւնի և
մրրիկի մէջ։ Զգում էր, որ վերջին քսան և չորս ժամուայ մէջ
ինքը ուրիշ կին է դառել կամ, լաւ է ասեմ, որ միայն նոր է
կին դառել։

Սակայն, տարօրինակ բան էր, նրա շիտթութիւնը աւելի
ևս սաստկացաւ, երբ խօսքը անցաւ մայօր Վան-Յանդտի վրայ։
Տենդային հետաքրքրութեամբ, ամօթով և երկիւղով ականջ էր
դնում, ինչպէս մայօրին անվերջ գովում էին նրա քաջութեան,
ազգասիրութեան և անձնական փայլուն յատկութիւնների հա-
մար։ Մի բոլէ նրա գլխով անցաւ մի վայրենի միտք՝ միտս
Սկայլերի վզով ընկնել ու խոստովանուել մայօրին հասցրած
հարուածի մէջ, բայց նա վախենում էր, չը լինի թէ միտս Սկայ-
լերը իր դադանիքը հազորդի Համիլտօնին, մի բան, որ, ի հար-
կէ, գուր չէր գայ Վան-Յանդտին։ Վեւ էլ,—մտածում էր նա,
—մայօրը պէտք է հասկանայ, եթէ միայն այնպիսի նշանաւոր
մարդ է, ինչպէս նրա միսսին տեսնում են, որ ես ինքս ինձ մո-

ապացայ անողտանելի դժբախտութիւնից և անձամբ ոչ մի վատութիւն չէր կամենում իրանն: Այսօրինակ, զուտ կանայքի արամաբանութեամբ նա մի քիչ հանգստացրեց իր ազնիւ, փառքիկ արտի խաչքերը:

Բայց այս հանգստութիւնը միայն ժամանակաւոր էր, ամբողջ գիշեր նա չէր կարող աչքը փակել: Բոլոր զիրար զգաց ընտանոթութիւնների պէս, նա ամբոստանքով և յուսահատութեամբ մտքումը քննում էր այն, ինչ որ անկարելի էր արդէն վերագարձել: Նա հասկանում էր իր՝ այստեղ երկայու ամբողջ անմասութիւնը, երբ արդէն անկարելի էր այս բանը ուղղել: Նա նախատում էր իրան իր անփայլ ու անսիրտ վարմունքի համար մայր Վան-Յանդտի հետ, երբ արդէն ուշ էր և վերաւորանքը արդէն հասցրած էր: Մահճակալի մէջ պառկած, մտայն աննկատ, որտեղ նրա կողքին հանդիստ քնած էր միայն Սկայլերը, նա չէր կարող արտասուքը զսպել և վերջապէս, վեր թըռչելով, անլսելի քայլերով մօտ վաղեց պատուհանին, որտեղից բացւում էր գետափի տեսարանը: Լուսնեակը արծաթաղօծ փայլով շողշողում էր, արտայայտելով թարմ, անբիծ ձիւնի և պահապանի սոււրբ վրայ, պահապանի տեսքը մի քիչ հանգրտացրեց աղջկան: Բայց եթէ քնել չէ կարողանում, ինչու դուրս չը գնայ մաքուր օդ ծծելու: Նա սովոր էր շրջել իր ազարակում ցերեկուայ ու գիշերուայ ամեն ժամին և ինչ եղանակ էլ լինէր: Յիշեց, որ մէկ անգամ, դուրս գալով գիշերը սաստիկ մրրիկ ժամանակ, կորուստից փրկեց մասաղ հորթին, որը յայտնի չէ թէ ինչպէս՝ ընկել էր մեծ ճանապարհի վրայ: Նա կամացուկ հազնուեց, ձգեց ուսերի վրայ միայն Սկայլերի թիկնոցը, անլսելի քայլերով իջաւ սանդուխով, անցաւ քնած ծառայի մօտից և, բաց անելով դրսի դուռը, գնաց ձիւնապատ դաշտակով:

Բայց նա մի բան չէր նախատեսել—խաղաղ ազարակի և և պատերազմական լաճակի տարբերութիւնը: Մի քանի քայլ հաղիւ էր արել, որ պահապան զինուորը ճանապարհը կտրեց, և, նրա կրծքին կպնելով սոււրնը, կանչեց.

—Կնաց:

Ամբողջ արիւնը ընկաւ դեռահաս աղջկայ գլուխը—կնանքի մէջ առաջին անգամն էր, որ լսում էր մի այդպիսի կտրական հրաման. սակայն նա կանգնեց և լուռ, բայց համարձակ մտիկ տուեց զինուորին.

—Ո՞վ է գալիս,—ասաց զինուորը, չ'իջնցնելով հրացանը:

—Տանկիֆելլա Բլոսոմ,—պատասխանեց հպարտ-հպարտ Մօրիստաունի գեղեցկուհին:

—Անցիր, Գրիստոս քեզ հետ,—ասաց պահապանը, հրա-
յանով պատիւ տալով, և առաջ, քան թէ շուարած աղջիկը կա-
րողացաւ ու չքի գալ, նա արդէն առաջուայ պէս անց ու դարձ
էր անուամբ յետ ու առաջ՝ լուսնեակով լուսաւորուած ձիւնի վը-
րայով:

Իսպառ իրան հաշիւ չը տալով, երազի մէջ թէ արթնու-
նալով անհետ էր կատարուում այս տարօրինակ տեսարանը, Տանկ-
ֆելլան շարունակեց գնալ դէպի օփը: Գետի եզրներին կապել
էր օսառցի բարակ շերտը, որի մէջտեղով գլորուում էր ջրի
մուգ զանգուածը: Նա վիտէր, որ հեռու չէր բանակը, որտեղ
կալանաւորուած էր Բրիւստերը, և յանկարծ աղջիկը ուղեց
անհնել նրան և ուղղակի երեսին չարտել ստոր դաւաճանու-
թեան մեղադրանքը, բայց նրան պահեց մի ինչ-որ բնազդային
կասկածանք իր ոյժերից և նա մտախոհ կանգ առաւ ամբիւ:
Յանկարծ նրա ոտները գողացին և արիւնը սառաւ: Նրա ալ այ-
տերին:

Բանակի կողմից կամաց շարժուում էր մի բարձրահասակ
կերպարանք դորշ թիկնոցը հագին, դէմքը կիսով չափ ծած-
կուած: Տանկֆելլան յիշեց այն ուրուականի մասին, որ այցելում
էր դորքը, և շունչը կտրեց: Նրա փոքրիկ, արի սրտիկը, որը
չը դողաց պահապանի սուրբի առջև, այժմ անհանգիստ բաբա-
խեց խորհրդաւոր տեսիլքը նկատելով: Նա կարողացաւ թազ-
նուել ծառի յետեւում, և ուրուականը կամաց, վեր քայլուած-
քով մօտից անցաւ, չը նկատելով նրան: Չը նայելով իր երկիւ-
ղին, նա, այնուամենայնիւ, շինականի գործնական բնազդով
նկատեց, որ ձիւնը ճարճատուում էր ուրուականի օտների տակ
և ձիւնի վրայ հետքեր էին մնում զինուորական կօշիկներից:

Տանկֆելլայի այտերը նորից ալ կարուեցին և նա իրան
յատուկ համարձակութեամբ հետեւեց ուրուականին, թաքնուե-
լով նրանից ծառերի յետեւում: Վերջապէս ուրուականը կանգ
առաւ մի ցածրիկ, ձիգ սրտի մօտ, բաց արեց դռնակը և ներս
մտաւ: Մի քանի րոպէից միննոյն կերպարանքը դուրս եկաւ
որանից, բայց այս անգամ առանց դորշ թիկնոցի: Ամեն ինչ
մոռանալով և կամենալով միայն խաղերայի դիմակը պատռել,
աներկիւղ աղջիկը նրա ճանապարհը կտրեց: Ուրուականը կա-
մաց բարձրացրեց գլուխը և նայեց նրա վրայ: Լուսնեակը պայ-
ծառ լուսաւորեց զօրապետի հանգիստ, լրջմիտ դէմքը:

Տանկֆելլան այն աստիճան շիտթուեց, որ լուռ խոսար-
հեց, պուտի պէս կարմրելով: Ուրուականի դէմքը անշարժ
մնաց:

—Ուշ էք զբոսնում, միսս Բլուսմ,—ասաց նա ծնողական

հոգաւորութեամբ,—երկիւզ եւ կրում, որ քիչ արդեւքների պատահած չէք լինի մեր բանակի մէջ ձեր զբօսանքի ժամանակ։ Օրինակ, թէկուզ այս պահապանը կարող էր ձեզ կանգնեցնել։

—Օ՛, մի քանի րոպէս, ձեր գերազանցութիւն,—պատասխանեց շտապով Տանկֆելլան,—նա հարցրեց, ով է գալիս, եւ իմ անունն առաջի և նա շատ քաղաքավարի կերպով հետեցաւ։

Մի ուրախ ժպիտ երեւաց Վաշինգտոնի լրջմիտ դէմքի վրայ։

—Լաւ ճարպիկ կերպով էք օգտուել զուարճախօսութիւնիցս, առաջ նա,—այսօր, ձեր^ն այցելութեան պատուին, եւ պայմանաբառ (պարօլ) տուի—Տանկֆելլա Բլուսօմ^ն։

Աղջկայ աչքերին արտասուք երեւաց, շրթանքները դողացին և նա կարողացաւ միայն պատասխանել.

—Օ՛, ձեր գերազանցութիւն։

—Ուրեմն դուք անցաք պահապանի մօտից,—շարունակեց Վաշինգտոնը, սուր հայեացք նետելով նրա վրայ, և նրա շտապանակագոյն աչքերի մէջ անհանգստութեան ստուեր գոյացրաւ։ —Դուք, երեւի զբօսում էիք գետափին։ Թէեւ ինքս էլ երբեմն գիշերով դուրս եմ գալիս մաքուր օդ ծծելու, բայց երբէք չեմ դնում այս սրահից հեռու, իսկ գետահաս աղջկայ համար պահապանների գծից դէնն անցնելը շատ վտանգաւոր է։

—Եւ ոչ ոքի չը պատահեցի, ձեր գերազանցութիւն—շտապով, կեանքում տուալին անգամ, սուտ խօսեց ճշմարտախօս աղջիկը։

—Եւ ոչ ոքի չը տեսաք,—հանգիստ հարցրեց Վաշինգտոնը։

—Ոչ ոքի,—պատասխանեց Տանկֆելլան։

Երկուսն էլ իրար նայեցին, աղջիկը, որը դուցէ ամենաճշմարտախօս կինն էր անգլիական գաղութների մէջ, և նա, որ ճշմարտութեան ալյաքանական նշան է Ամերիկայում։ Երկուսն էլ հասկանում էին, որ սուտ են խօսում և հաւանական է, խորին կերպով իրար յարգում էին այս բանի համար։

—Շատ ուրախ եմ, որ լսում եմ այդ, միայն Տանկֆելլա,—ասաց Վաշինգտոնը, բոլորովին չալալուելով,—ձեր կողմից շատ բնական կը լինէր տեսակցութիւն որոնել ձեզ դաւաճանած երկրպագուի հետ, բայց այս փորձը շատ անխոհեմ և անիրազործելի բան կը լինէր։

—Եւ չեմ էլ մտածել դրա մասին, ձեր գերազանցութիւն, բայց եթէ թույլ տայիք մի քանի բոպէտով տեսնուել կապիտան Բրիւստերի հետ, ինձ մեծ երախտիք արած կը լինէիք։

—Այժմ այդ անկարելի է,—պատասխանեց զօրապետը մտախոհ,—բայց մի երկու օրից նրան կուղարկեն Մօրիստաուն դինոտորական դատարանը և ճանապարհին պահապանները կը կանգնեն հանդատանալու Բլոսօմի աղարակում: Կապիտանին ուղեկցող սպան ձեզ յարմարութիւն կը տայ նրա հետ խօսելու եւ կարող եմ նոյնպէս խոստանալ ձեզ, միսս Տանկֆելլա, որ մինչև այդ ժամանակ ձեր հայրը ազատ կը լինի:

Այդ բոլորն նրանք մտնում էին գլխաւոր դիւանատան հաշտը Տանկֆելլան բռնեց Վաչինգտօնի ձեռքը, որ սա մեկնել էր նրան ողջունելու համար, և համբուրեց.

—Դուք այնպէս բարի էք,—բացականչեց նա դողդոջուն ձայնով.—իսկ ես այնպէս յիմար եմ, այնպէս զզուելի՛ր Ուրնմի դուք հաւատարիք իմ պատմածին և այն ջննտլմէները ճշմարիտ որ ոչ թէ լրտեսներ դուքս եկան, այլ հէնց այն ազնիւ մարդիկ, որոնց՝ տեղ իրանց ներկայացնում էին:

—Դեհ, այդ ես չստացի,—արտասանեց ժպտալով Վաչինգտօնը.—Աւելի լաւ է՝ ասացէք ինձ, միսս Տանկֆելլա, ձեր ծանօթութիւնը բարօնի հետ վերջացաւ միայն ապտակով՝ թէ՛ այլ եւս մի բան տեղի ունեցաւ այնուհետեւ:

—Նա ինձ խնդրում էր գնալ հետը Բառլինրիջ և ես խոստացայ—պատասխանեց Տանկֆելլան հազիւ լսելի ձայնով:

—Եթէ չեմ սխալոււմ, միսս Բլոսօմ, դուք շառանց առանձին զոհարերութեան խօսք կը տաք ինձ չը տեսնուելու նրա հետ, մինչեւ որ ձեզ թոյլ չը տամ,—ասաց Վաչինգտօնը ժրպտալով:

—Պօք եմ տալիս,—պատասխանեց կամայ դեռահաս աղջիկը, նետելով զօրապետի վրայ իր սեւորակ աչքերի պայծառ հայնացքը:

—Իսկ այժմ մնաք բարով,—ասաց Վաչինգտօնը քաղաքավարի ողջոյնով:

—Մնաք բարով, ձեր գերագանցութիւն:

IV

Արեւը արդէն բարձր էր կանգնած, երբ միւս առաւօտ միսս Բլոսօմը իր յոգնած, փրփրոտած ձին կանգնացրեց ազարակի դարպասի առջեւ: Երբէք նա այնպէս գեղեցիկ չէր եղել, որպէս այդ բոլորն. նկատելի չփոթութիւնը միայն աւելացնում էր նրա սիրունութիւնը: Ծանապարհին նա կազմել էր մի ամբողջ ճառ, որ պէտք է ասէր մայօր Վան Յանդտին, բայց ներողութեան բոլոր բառերը մարեցին նրա շրթուքներին, երբ

տեսաւ երիտասարդ սպային, որը պատկառանքով դիմաւորեց նրան: Սակայն ազգիկը թոյլ տուեց որ օգնէ իրան վայր թռչել ձիուց, և ասաց, քաջուկուց կարմրելով:

—Շնորհակալ եմ:

Աւելի ոչինչ չը կարողացաւ նա ասել և շտապով փախաւ իր սենեակը:

Ամբողջ այդ օրուայ ընթացքում մայօրը ամենայն կերպ խոյս էր տալիս Տանկֆելլայից, իսկ երբ նրանք պատահամբ հանդիպում էին իրար, դեռահաս ազգիկը, նայելով նրա վրայ ճակատի տակից, նկատում էր որ նա աչքը չէր հեռացնում իր բռնից: Փոքր առ փոքր Տանկֆելլան սկսեց հետեւել նրա օրինակին և, նոյնպէս աննկատելի կերպով դիտելով նրա բոլոր շարժումները, լուռ խոնարհում էր նրան հանդիպելիս: Այսպէս շարունակւում էր մինչև յաջորդ օրուայ երեկոն, երբ դիտաւոր դօրաբանակից ազարակն եկաւ մի սուրհանդակ և հանեց մայօրին անյարմար գրութիւնից: Խեղճ Վան-Յանդտի համար վերին աստիճանի ծանր էր ապուշ, անբան կենդանու գեր խաղալ:

Զօրապետից պաշտօնական ծրար ստանալով, մայօրը բազմեց միսս Տանկֆելլայի դուռը: Ազգիկը բաց արեց նկատելի շփոթութեամբ:

—Ներեցէք ինձ, միսս Տանկֆելլա Բլոսօմ,—ասաց նա լրջօրէն,—բայց ես ձեր անունով նամակ եմ ստացել զլսաւոր դօրաբանակից: Յոյս ունեմ, որ ամէջ ձեզ համար ախորժելի լուրեր կը գտնէք հօր ազատութեան և իմ այստեղից հեռանալու մասին: Հաւատացէք, որ այս լրեսուքները նոյնչափ զգուշելի է ինձ համար, որչափ և ձեզ համար:

Երբ նա սենեակը մտաւ, Տանկֆելլան նորից կամենում էր ներողութիւն խնդրել նրանից, բայց նրա խօսքերից յետոյ լուռ բարձրացրեց աչքերն և յորդ արտասուքներ հոսեցին նրա այտերով:

Մայօրը բռնեց Տանկֆելլայի փոքրիկ, սառն ձեռքը և ազգիկը հեծկտալով բացատրեց հազիւ լսելի կցկտուք ձայնով, որ շատ ժամանակ է ուղղում էր ներողութիւն խնդրել նրանից իր կոպիտ, յանդուգն վարմունքի համար, բայց որ նա, մայօրը, ոչ մի կերպ իրան չէր թողնում այս անելու:

—Սիրելի միսս Տանկֆելլա,—բացականչեց մայօրը զարմացած,—եթէ ես խոյս էի տալիս ձեզնից, պատճառն միայն այն էր, որ վախենում էի անախորժութիւն պատճառել իմ ներկայութեամբ: Հաւատացնում եմ ձեզ, յարգելի միսս Տանկֆելլա, ես...

—Տեսնելով, որ դուք դիտմամբ էք ձեզ հեռու պահում

սեղանատանից, որտեղ ես զբաղուած եմ լինում, որպէս զի միայն թոյլ չը տաք որ ձեզանից ներողութիւն խնդրեմ, ես մտածում էի, որ դուք ինձ ատում էք և գերադասում էք...

— Գուցէ այդ նամակը մի քիչ կը հանգստացնի, միսս Տանկֆելլա, — ասաց մայօրը, ցոյց տալով այն ծրարի վրայ, որը բռնած ունէր աղջիկը ձեռին առանց բանալու:

Տանկֆելլան կարմրեց, մտածելով իր ցրուածութեան մասին և, բանալով նամակը, կարգաց հետեւեալը:

«Զօրապետը մեծ հաճութեամբ հաղորդում է միսս Տանկֆելլա Բլօսօմին, որ նրա հօր վրայ բարձած մեղադրանքը, մանրամասն հետախուզութիւնից յետոյ, անհիմն երեւաց: Զօրապետը նոյնպէս հաղորդում է միսս Տանկֆելլային, որ այն ջննտմէնի իսկական անուանը, որը իրան յայտնի էր բարօն Պօմպօզօի անուան տակ, Դօն Ժուան Մօրալիս է և նա Սպանական տանն արտակարգ դեսպան է, իսկ միւս ջննտմէնը, որը իրան յայտնի էր Յոմա Ֆերդինանտի անուան տակ, — Սպանական դեսպանութեան քարտուղար, սինեօր Գօդոյն է: Զօրապետը պարտք է համարում աւելացնելու, որ միսս Տանկֆելլա Բլօսօմը այլ եւս առիթ չի ունենայ հիւրասիրութիւն ցոյց տալու այս ջննտմէններին, որովհետեւ այսօր առաւօտեան, դժբախտաբար, նորին գերազանցութիւնն Սպանական դեսպանը անսպասելի կերպով վախճանուեց հարինքից, իսկ դեսպանութեան միւս անդամները, ամենայն հաւանականութեամբ, անմիջապէս կը վերադառնան հայրենիք: Վերջապէս, զօրապետը իր քաղցր պարտականութիւնն է համարում վկայելու միսս Տանկֆելլա Բլօսօմի ճշմարտախօսութիւնը, խոհեմութիւնն ու զգուշութիւնը:

Նորին գերազանցութիւն գեներալ Վալինդտօնի հրամանով, քարտուղար Ալեքսանդր Համիլտօնա:

Մի քանի րոպէ Տանկֆելլան լուռ էր, յետոյ սուր հայեացքով նայեց մայօրի վրայ: Այս հայեացքը բաւական էր, որպէս զի համոզուէր, որ նրիտասարդ սպան կատարելապէս ոչինչ չը դիտէր այն դասի մասին, որ ստացել էր ինքը իր անյազ ինքնասիրութեան և թեթեւամտութեան շնորհիւ:

— Սիրելի միսս Տանկֆելլա, — ասաց մայօրը, տեսնելով նրա շփոթութիւնը, — կարծում էի, այս համբաւը ուրախ համբաւ է: Ինձ ասաց սերժանտը...

— Ի՞նչ, — հարցրեց Տանկֆելլան, ասքերը նրան բեւեռելով:

— Որ քսան և չորս ժամից յետոյ ձեր հայրը ազատ կը լինի և ինձ էլ կազատեն...

— Գիտեմ որ ձանձրացել էք այստեղ մնալուց, — ընդմիջեց

նրանց գեղատեսիլ տղայիկը դասն ժողիտով, — սրբախոսէր, ձեր տեղեկութիւնները ճիշտ են, հայրս աղատուած է ամենայն մեղս-
գործից, եթէ... եթէ միայն այս նամակը կեղծ չէ... եթէ գե-
ներալ Վաչինգտոնը սրեւ է սրբիչ անձնաւորութիւն չէ, դուք
մայօր Վան-Յանդտը չէք, և...

Նրա ձայնը կարուեց և նա թաղցրեց իր կարմրատակած
արտասուալից գէմքը սպտուհանի վարագոյրներէ մէջ։

«Խնդճ աղջիկ, — մտածեց մայօրը, — վշտից խելքը կորցրել
է։ Ի՞նչ յիմար էի որ բարկանում էի սրա վրայ ինչ հասցրած
վիրաւորանքի համար։ Սա անգիտակցաբար է գործում... աւելի
լաւ է մնակ թողնեմ»։

Նա շտապով դիմեց գէպի դուռը, բայց յանկարծ վարա-
դոյրի յետեւից լսուեց կանաչի ձայն.

— Հեռանում էք, չը ներկելով ինձ։

— Ներել ձեզ, միտ Տանկֆելլա, — բացականչեց մայօրը,
մօտ վաղելով վարագոյրին և բռնելով նրա տակից մեկնած ձեռ-
քը։ — Ոչ, ես պէտք է ներողութիւն խնդրեմ ձեզանից իմ յիմա-
րութեան, իմ անմոռութեան համար։

Ձը նայելով որ Վան-Յանդտը յայտնի էր՝ տիկիններին հա-
ճոյախօսութիւններ ասելու վարպետութեամբ, նա յանկարծ
լուեց և բաւականանում էր նրանով, որ ամուր սեղմում էր դե-
ռահաս աղջկայ ձեռքը, որի մէջ այժմ արդէն զգացւում էին
ջերմութիւն և կեանք։ Վերջապէս Տանկֆելլան կամայորակ ա-
ղատեց իր ձեռքը և, չնորհակալութիւն յայտնելով մայօրին, որ
իրան ներել է, նորից ծածկուեց վարագոյրի յետեւում։

Երբ երիտասարդը սենեակից հեռացաւ, նա ընկաւ բազ-
կաթոռի մէջ և սկսեց աղի արտասուքներ թափել։ Վերջին
քսան և չորս ժամուայ մէջ նրա հպարտութեանն ու ինքնա-
վըստահ անկախութեանը ծանր հարուած էր հասցրած։ Կեանքի
մէջ առաջին անգամն էր զգում իրան յաղթահարուած։ Կեղծ
բարօնի մահը նրա մէջ իսկապէս միայն ափսոսանք արծար-
ծեց, թէ ինչու չի կարող ապացուցանել ամբողջ աշխարհին
(որը այժմ Տանկֆելլայի համար գլխաւոր գիւտնատան և մայօր
Վան-Յանդտի մէջն էր), որ բարօնը լրջօրէն էր սիրահարուած
իրան և որ իր ձեռքն առաջարկելով՝ իրանից հանդիսաւոր մեր-
ժում էր ստացել։ Աղջիկը բոլորովին չէր կասկածում, որ իր հայրը
շահասիրութիւնից դրդուած՝ հակամիտ կը լինէր այս խաբեբա-
յութեանը։ Այսպիսով մի օրուայ մէջ՝ սիրուած մարդը, բարե-
կամն ու հայրը դաւաճանել էին իրան, և կարեկցութիւն էին
ցոյց տուել միայն այն մարդիկ, որոնց ինքը վիրաւորել էր ա-
ռանց որեւէ պատճառի։

կրկար լաց եղաւ խեղճ Տանկֆելլան, իր փոքրիկ ոտները խաչաձեւ ծալած ու հասարակ շինական աղջկայ պէս մի կողմից միւսը տարուբերուելով: Բայց պատանեկութեան մէջ յեղաշրջումը շատ արագ է կատարուում, և մի երկու ժամից նա արդէն ուրախ-ուրախ խօսում էր անասունների բակում իր օրերի կովի հետ, առանց որեւէ անթի յանդիմանեց նեզը Սեւաբին և տուն վերադարձաւ խորին կերպով խողւած հրեշտակի դէմքով, որը հիասթափուեց է աշխարհը վերաստեղծելու իր ցանկութիւնից, բայց այնուամենայնիւ պատրաստ է ներել չար մարդկանց: Տեսնելով նրան այսպիսի տրամադրութեան մէջ, մայօրը խղճի խայթ դժաց և մեծ ճանապարհով գնաց իր վիր-գինեան ծխամուրճը ծխելու, իսկ Տանկֆելլան վաղ պառկեց քնելու և նորից լաց եղաւ, մինչեւ որ քունը խփեց նրա կարմրած աչքերը: Բնութիւնը, ըստ երեւոյթին, հետեւեց նրա օրինակին, սրովհետեւ արեւամուտին տաք արեց, արագահոս վտակները քաղցրահնչիւն կարկաչեցին, իսկ ծառերն ու թուփերը ծածկուեցին կենդանարար խոնավութեամբ:

Միւս օր, մայիսի 3-ին, ամերիկական կլիմայի մոզական փոփոխականութեամբ, որ մանաւանդ աչքի էր ընկնում այդ պատմական անմոռանալի գարնանը, ջերմ, իսկ յունիսեան արեւը լուսաւորեց Ջերսէի լեռների մերկացած լանջերը: Յուրտ, դեռ ոչ բոլորովին հալուած գետինը խոթողադէմ պատասխանեց այս լուսածաճանչ համայնին և միայն դեղնաւուն ուռնիները մի տեսակ յանկարծ կանաչեցին գետափին: Բայց գարունը վերջապէս եկել էր. ամենքի համար այս պարզ էր, և մինչեւ անդամ վայելուչ, համեստափայլ մայօր վան-ճանդտը զլխապատառ ներս ընկաւ միսս Տանկֆելլայի սենեակը նրան մի մեծ հրաշք աւետելու համար.—նրա զինուորներից մէկը դաշտում մանուշակ էր գտել: Մի բոպէից յետոյ դեռահաս աղջիկը, թիկնոց գցելով ուսերի վրայ, վաղեց անապասելի, ուրախալի տեսարանով զուարճանալու: Բնական է, որ մայօրը հետեւեց նրան: Մոռանալով բոլոր իրանց մէջ պատահած անախորժութիւնները, նրանք ուրախ-ուրախ կոխկրտում էին ոտներով կանաչ դալարը: Այսպէս ռաստիկ է ազդում գարունը ամեն կենդանի արարածի վրայ:

Բայց մանուշակները որտեղ որ թագ էին կացել: Չը նայելով որ վրայի շորը նոր էր, իսկ խոտը թաց, Տանկֆելլան չոքեց և ձեռներով քրքրում էր չոր տերեւները, յոյս ունենալով նրանց տակ ծաղիկներ գտնելու: Մայօրը, ծառին յննուելով, հիացմունքով գիտում էր նրան.

—Դուք այդպէս երբէք ծաղիկ չէք գտնի,—ասաց դեռա-

հաս աղջիկը անհամբերութեամբ.— Իբրեւ աղետի մարդ, դուք պէտք է չդէժք Կան բաներ, որոնց համար կարելի է խոնարհել:

Մայօրը հնազանդուեց, բայց հէնց այդ բողբոջին Տանկֆելլլան, մի քանի մանուշակ գանկով, արագ վեր թռաւ ու կանդնեց:

— Սպասեցէք, —ասաց նա նենդաւոր ժպիտը երեսին, — ծաղիկներին մէկը անցկացնելով երթոտասարդի բաճկոնի կոճկատեղի մէջ, — ահա ձեզ իմ յանդուգն վարմունքիս համար: Այժմ վեր կացէք:

Բայց մայօրը վեր չէր կենում: Նա բռնեց Տանկֆելլայի երկու ձեռներէն ու, նայելով ուղղակի նրա աչքերի մէջ, արտասանեց.

— Թոյլ տուէ՛ք կրկնեմ ձեր խօսքերը, որ կան բաներ, որոնց համար կարելի է խոնարհուիլ: Նայեցէք ողորմածաբար, միսս Տանկֆելլա, իմ սիրոյս վրայ, որը այս ծաղիկի պէս...

— Բացուէ՛ք է մի գիշերուայ մէջ, — ընդմիջեց նրան ծիծաղելով միսս Բլոսօմը.— ոչ, մայօր, վեր կացէք: Ընչ կ'ասէին Մօրիստասունի գեղեցկուհիները, իմանալով, որ դուք ծնկաչափ կանգնած էք գաւառացի մի աղջկայ առջև, որին ծաղր ու ծանակ են անում բոլոր ջնաւորէնները: Ի՞նչ կ'ասէր միսս Բլոյդօնը, լսելով, որ իր երկրպագուն, փայլուն մայօր Վան-Յանդալը իր սէրն է յայտնում մի աղջկան, որին թողել է ստորաքարշ գաւառմանը: Թողէ՛ք ինձ, մայօր, եթէ ինձ յարգում էք...

Մի վայրկեանից նա ազատ էր և աւելացրեց արտասուքից դողդոջող ձայնով.

— Վեր կացէ՛ք, մայօր: Մոռացէ՛ք այս ամենը: Ներեցէ՛ք ինձ, եթէ ես կրկին կոպիտ վարուեցի ձեզ հետ:

Մայօրը ուղում էր վեր կենալ, բայց չէր կարողանում. բանն այն է, որ ճահճի մէջ էր ընկել և դանդաղ սկսել էր խորասուզուիլ: Տանկֆելլան սկզբում ուրախ ծիծաղեց և մայօրը ընկերակցում էր այս ծիծաղին, թէև նրա դէմքը կարմրել էր ճահճից դուրս արժնելու դուր ջանքերից, բայց յետոյ աղջիկը սարսափահար նետուեց նրա վրայ և թեւերով գրկեց նրա վիզը:

— Թողէ՛ք, թողէ՛ք ինձ, ի սէր Աստուծո՛ւ, միսս Բլոսօմ, — բացականչեց նա շտապով, — եթէ ոչ, դուք էլ կ'ընկնէք միևնոյն յիմար փորձանքի մէջ:

Գործնական աղջիկը մի քանի քայլ յետ ցատկեց և, կրճիտելով ժայռին, ասաց.

—Հաննցէք ձեր գօտին, մէկ ծայրը կապեցէք ձեր քամարից, իսկ միւսը ինձ ձգեցէք:

Նա հնազանդուեց, աղջիկը իր բոլոր ջիղերը լարեց և սկսեց ամբողջ ոյժով քաշել:

Մի քանի բողբոջ յետոյ մայօրը հաստատ հողի վրայ էր: Տանկֆելլան նորից ծիծաղեց, բայց իսկոյն լռեց և սկսեց տերեւներով, թաշկինակով և իր թիկնոցի փէշերով սրբել խեղճ մայօրի վրայ ծեփուած ցեխը: Սա լուռ էր և կարմրում էր ամօթից ու հաճութիւնից:

Աղարարը վերադառնալիս, նրանք քիչ էին խօսում: Տանկֆելլան խիստ լուռ չէր, բայց արեւը ուրախ լուսաւորում էր երկնքում, բնութիւնը ցնծում էր նոր յարուցած կեանքով, թեթեւ զովիկը շշնջում էր մօտեցող ամառուայ վարդազոյն յոյսերի մասին: Դեռահաս աղջիկն ու մայօրը հաճութեամբ և երկիւղով հասկանում էին, որ իրանց մէջ տեղի է ունեցել անսպասելի փոփոխութիւն և որ իրանք այժմ արդէն այն էակները չեն, ինչ որ էին կէս ժամ առաջ:

Սակայն իր տան դռան մօտ Տանկֆելլան իրան յատուկ համաբժակութեամբ, մայօրին տուեց գօտին, որը իր ձեռքում էր մնացել, և ասաց ժպտալով.

—Կան բռներ, մայօր Վանդ-Յանգոտ, որոնց համար արժէ խոնարհել:

Բայց նա չէր սպասում, որ մայօրը այնքան համարձակ կը լինի, որ հէնց այն բողբոջին, երբ ինքը փախչել էր ուղղւում, կը բռնի իր երկու ձեռներէն և իրան կը համբուրի: Աղջիկը ազնուաբար ընդդիմադրում էր, բայց նրան աւելի վախեցնում էին իր սեփական զգացմունքները, քան թէ նրա ոյժը: Մի վայրկեանից ինքը մայօրը, կարճեա իր համարձակութիւնից վախեցած, ազատեց նրան և Տանկֆելլան աներեւոյթացաւ իր սենեակում, որտեղ մի ամբողջ ժամ պառկած էր մահճակալի մէջ սաստիկ յաւգուած:

«Նա այլ ևս երբէք չը պէտք է ինձ համբուրի,—ասում էր նա ինքն իրան,—եթէ ոչ կը մեռնեմ, թէ որ միշտ նրա համբոյրները չը զգամ, այլ ևս երբէք չեմ համբուրի մէկ ուրիշին»:

Թանկարծ սանդուխի վրայ ոտնաձայն լուռեց, որ այնպէս լաւ ծանօթ էր նրան և արդէն թանկ էր նրա սրտին: Աղջիկը դուռը բաց արեց և շէմքին երեւաց մայօրը այն աստիճան դռնատուած, որ նորից նրա դէմքին երեւան եկաւ այն հարուածի կարմիր դիժը, որ երկու օր առաջ ստացել էր: Տեսնելով նրան, Տանկֆելլան կտաւի պէս գունատուեց և լուռ, անթարթ աչքերով նայում էր նրան:

—Այս բոլորիս,—ասաց սպան,—ազատակիր հասաւ դրօշակներին մի վաշտ, որը տանում է կալանաւոր կապիտան Ալլան Բրիւստերին Մօրիստաուն՝ դատաւանութեան և ապստամբութեան համար զինուորական դատատանին յանձնելու։ Գնդապետ Համիլտոնը, իմ անունով ուղղած մի մասնաւոր նամակի մէջ, յանձնարարում է ինձ անձնական տեսակցութիւն պիտի բերել ձեր և կալանաւորի մէջ, եթէ դուք այդ կամենում էք։

Տանկֆելլան, որպէս ճշմարիտ կին, հասկացաւ որ Համիլտոնի նամակի մէջ առուած էր նոյնպէս և կապիտան Բրիւստերի հետ ունեցած իր յարաբերութիւնների մասին։ Բայց նա այնուամենայնիւ հպարտութեամբ զլուխը բարձրացրեց և, նայելով ուղղակի մայրօրի աչքերին, ասաց.

—Ես այդ կամենում եմ։

—Ձեր կամքը կատարուած կը լինի, միսս Բլուսօմ,—ասաց սպան սառն քաղաքավարութեամբ և շուտ գալով՝ ուղղւում էր հետանալ։

—Սպասեցէք մի բոլէ, մայրօր Վան-Յանգտ,—բացականչեց շտապով Տանկֆելլան,—ես չեմ կամենայ, որ այդ տեսակցութիւնը տեղի ունենար այն տան մէջ։ Երանեց ապրում է իմ հայրաւ Դաշտում, այստեղից ոչ հեռու, զամ է գտնուում, որի առջեւ բարձրանում է մի վայրենի թղկնի։ Նա գիտէ այն տեղը։ Ասացէք, որ ես այնտեղ կը սպասեմ նրան կէս ժամից յետոյ։

—Կեանքիս մէջ առաջին անգամն է,—ասաց մայրօրը հնգնական ժպիտով,—որ ինձ վիճակուած է սիրային տեսակցութեան նպատակը բայց հաւատացէք, միսս Տանկֆելլա, որ ես նեմ ամեն բան, ինչ որ ինձանից կախուած է, կէս ժամից յետոյ ձեզ մօտ կը բերեմ կալանաւորին։

Կէս ժամ անցաւ և ճշտապահ միսս Բլուսօմը դնաց տեսակցութեան նշանակուած տեղը։ Մէկ ժամից յետոյ Յեղարը յայտնեց մայրօրին, որ Տանկֆելլան նրան իր մօտ է խնդրում։ Մըտնելով հիւրատուն, մայրօրը շուարած մնաց, դեռահաս աղջիկը պատկած էր բազմոցի վրայ գունատ, անշարժ։ Բայց երբ սպան դուռը ծածկեց իր յետեւից, նա վեր թռաւ ու մօտեցաւ նրան։

—Ձը գիտեմ, արդեօք յայտնի է ձեզ,—ասաց նա,—որ այն մարդը, որին ես այս է հրաժեշտ տուի, բարեկամական յարաբերութիւնների մէջ էր ինձ հետ մէկ ամբողջ տարի։ Ինձ թուում էր թէ սիրում եմ նրան, և հաւատարիմ էի նրան, բայց նա դաւաճանեց ինձ և մատնեց իմ երկու բարեկամներին, իր բնւ լրտեսներին։ Ես այս կը ներէի նրան, եթէ նա այս կէս վաճուած լինէր անմիտ խանդատութիւնից դբդուած, բայց, որ-

պէս նա այս րոպէիս ինձ խոստովանուեց, նրան դրդում էր ատելութիւնը դէպի զօրապետն և նա յոյս ունէր այդ երկու ջնն-տըլմէնների ձեռքակալութեամբ մեծ շփոթութիւն ձգել ամե-րիկական զօրքի մէջ և այսպիսով իր անձնական նպատակներին հասնելը։ Նա այս ամենը ինձ բացատրեց, կարծելով, որ ես հա-մակրում եմ իր ատելութեանը դէպի զօրապետն ու խղճում եմ իրան, որպէս անսիրտ բռնակալութեան զոհին։ Խոստովան-ւում եմ—և ամօթից գետինն եմ մտնում,—որ երկու օր սրա-նից առաջ ես նրան հաւատում էի և ձեռք բռնակալի դահիճ էի համարում։ Հարկ չը կայ որ բացատրեմ ձեռք, մայօր, որ ծանօ-թանալով զօրապետի հետ, փոխելի կարծիքս—դուք լաւ էք ճա-նաչում ձեր զննեալին։ Բայց ինչու յանդիմանէի կապիտան Բրիւստերին զաւանդութեան համար, չէ որ զգում էի, որ գոյութիւն ունի և մի այլ պատճառ, որով չեմ կարող այլ եւս նրան սիրել։

Մայօրը կամենում էր աւելի մօտենալ դեռահաս աղջկան, բայց սա հեռացրեց նրան ձեռքով և տաք-տաք շարունակեց.

—Նա դառնութեամբ նախատում էր ինձ, որ չեմ կարելի-ցում իր աղետալի վիճակին, յիշեցրեց իմ երդումներս, ցոյց տուե-լ նամակներս ու աւելացրեց, որ եթէ շարունակում եմ իրան սիրել, պէտք է օգնեմ իրան։ Ես պատասխանեցի, որ եթէ երբեք այլ եւս չի խօսի սիրոյս մասին, կը հրաժարուի իր ու-նեցած բոլոր իրաւունքներից իմ վրայ, խօսք կը տայ, որ եր-բեք չի տեսնուիլ ինձ հետ և կը վերադարձնի իմ նամակները, այն ժամանակ ես նրան կօգնեմ։

Աղջիկը կանգ առաւ. արիւնը խփեց նրա գունատ դէմքը։

—Ձը մոռանաք, մայօր,—շարունակեց նա,—որ երբ ես համաձայնուեցի այդ մարդու սէրը բաժանել, ես ջահիլ էի, միամիտ և վստահացող։ Իսկ այժմ ես նրա միտքն ու հոգին լաւ եմ տեսնում. ես չը սխալուեցի—նա ընդունեց իմ առա-ջարկութիւնը։

—Շնորհ. բայց ինչպէս կարող էիք դուք օգնել այդ կըրկ-նակի դաւաճանին։

—Ես նրան օգնեցի,—պատասխանեց հագիստ կերպով Տանկֆելդան։

—Բայց ինչպէս։

—Դառնալով ինքս դաւաճան,—բացականչեց միսս Բլուսօմը վայրաջ ոգևորութեամբ.—մինչև որ դուք անց ու դարձ էիք անում մեր տան սենեակներում, իսկ ձեր զինուորները ծիծա-ղում էին մեծ ճոռապարհի վրայ, Յեղարը թամբեց իմ շառատ ձին, ամենասրընթացը ամբողջ շրջակայքում։ Նա արդէն եր-

կու. մզան հետու է այտակոյից, և կապիտանն Բրիւստերը սլանում է նրա վրայ, խնչու զուք չէր յուսահատուում, մայորն նայեցէք ինձ վրայ, ևս դաւաճան ևմ, և ահա ինչով գնեց նա իմ ոգնութիւնը:

Այս խօսքերն ասելով՝ նա ծոցից դուրս քաշեց նամակների մի կապոց ու նետեց սեղանի վրայ, նա սպասում էր որ մայորը բարկութիւնից կը բռնկի, և ապշեց նրա ատեն լուծիւնից:

— Խնչու լուծւում էք, — բացականչեց նա որառոտ, — խօսեցէք, անիծեցէք ինձ, Հրամայեցէք ինձ ձեռքակալել, ևս ինձ յանցաւոր եմ ճանաչում և կը փրկեմ ձեր պատիւը: Միայն թէ միք լռի, ի սէր Աստուծոյ, միք լռի:

— Թող տուէք հարցնեմ, — ասաց սառնութեամբ մայորը, — ինչու համար զուք ինձ երկու անգամ արժանացրիք այսպիսի ծանր հարուածներով:

— Որովհետեւ սիրում եմ ձեզ, որովհետեւ, տեսնելով ձեզ, ևս իսկոյն հասկացայ, որ զուք էք իմ հրամանատարը, և իմ հպարտութիւնը ապստամբուեց: Որովհետեւ, համոզուելով որ չեմ կարող չը սիրել ձեզ, ևս հասկացայ որ առաջ երբէք չեմ սիրել, և որոշեցի մի հարուածով վերջ գնել իմ անբողջ սպանալին: Որովհետեւ չէի ուզում, որ դրոշմիս անկման սիրտը գոնէ մի խօսք՝ ուրիշ մարդուն իմ ձեռքով դրուած:

— Միտ Տանկֆելլա, — ասաց մայորը, անբութեամբ նայելով զեռահաս աղջկան, — կարծեմ չ'ստականին պարզ ըսոյց ասել ձեզ, որպիսի դորեղ աղջկեցութիւն անիք զուք իմ վրայ, և զուք զուք էք աշխատում մխիթարել ինձ սիրտը խօստովածանալով: Եթէ զուք ճշմարիտ սիրէիք ինձ, չէիք անել այն. ինչ որ զիտի յաւիտեան բաժանի մեզ: Եթէ զուք ճշմարիտ սիրէիք ինձ, ձեր կանաչի սիրտը կը թելադրէր ձեզ, ինչ է տղամարդը պատուի օրէնք համարում: Եթէ այդ դաւաճանը, իմ կալանաւորը և մի ժամանակ ձեր սիրած մարդը փախած լինէր նոյն իսկ առանց ձեր օժանդակութեան և գործակցութեան, ևս պարտքս կը համարէի թողնել ձեզ, եթէ նոյնիսկ կանգնած լինէի ձեզ հետ սուրբ սեղանի առաջ, և կ'ընկնէի նրա յետեւից:

Տանկֆելլան լսում էր նրան լուռ ու հաղիւ շունչ քաշելով, բայց գրեթէ չը հասկացաւ պատուի նրա այս խիստ պատճառաբանութիւնը. իր յիշողութեան մէջ բեւեռուած կցկտուր խօսքերից նա եղբարեակից միայն, որ մայորը իրան ատում է և որ ինքը սպանել է նրա մէջ ամենայն սէր:

— Եթէ զուք տարօրինակ բան էք համարում, — շարունակեց

ուպան,—որ ես այժմ ժամանակ եմ կորցնում դատարկաբանութեան վրայ, փոխարէն ձեր սիրելեանին հալածելու, իմացէք, որ ձեզ համար եմ այս անուամբ ես կամենում եմ, որ ձեր տեսակցութեան ու նրա փախուստի մէջ փոքր ինչ ժամանակ անցնի, և այսպիսով կը փրկեմ ձեզ ամենայն կասկածանքից: Միք վախենալ,—աւելացրեց նա տխուր ժպիտը դէմքին, տեսնելով որ Տանկֆելլան ուզում է իր կողմը նետուել,—ես ոչքնչով ինձ վտանգի չեմ ենթարկում: Նա չէ կարող հեռու փախչել: Մի քանի մղոն բանակի շուրջը կանգնեցրած են պահնորդներ: Նա բայ թուղթ չունի անցնելու համար, իսկ նրա անձնաւորութիւնն ու յանցանքը ամենքին յայտնի են:

—Այո,—պատասխանեց Տանկֆելլան շտապով,—բայց նրա գունդը պահնորդ է պահում Բասկինթիջի ճանապարհի վրայ:

—Ո՞րտեղից գիտէք այդ—հարցրեց մայօրը բռնելով նրա ձեռքից:

—Ինքն ինձ ասաց:

Առաջ քան Տանկֆելլան կարողացաւ մայօրի ոտներն ընկնել ու ներում խնդրել, մայօրը դուրս վազեց միսս սենեակը և, համարն ապով հերթապահ զինուորին... վերադարձաւ կարմիր գլխով ու փայլող աչքերով:

—Իսկոյն ինձ,—բացատրեց նա, բռնելով դեռահաս աղջկայ երկու ձեռքերը,—դուք չք գիտէք, ինչ էք արել: Ես ձեզ ներում եմ, բայց նրան բռնելը՝ արդէն ոչ թէ իմ պարտականութիւնն է, այլ իմ անասնոսան պատիւը: Ես մինակ եմ ճանապարհի ընկնում նրա, և համարձակ և կը բերեմ նրան կամ երբէք չեմ վերադառնայ: Սակայն բարով: Աստուած ձեզ հետ:

Բայց առաջ քան նա հասաւ դռանը, Տանկֆելլան կանգնեցրեց նրան.

—Ասացէք այլ եւս մէկ անգամ, որ ինձ ներել էք:

—Այո, ներել եմ:

—Հերգ,—բացականչեց դեռահաս աղջիկը, և նրա ձայնի մէջ մի ինչ—որ առանձին բան լսուեց, որ ստիպեց երեսը շուռ առլ մայօրին, որը առաջին անգամ լսեց իր անունը նրա բերանից,—ես սուտ խօսեցի, որ նա փախաւ մեր ախոռատան ամենալաւ ձիով: Երկրորդ բաժանմունքում դուք կը գտնէք չէկ մասալի ձին, որը աւելի արագալիւզ է:

—Օրհնուի՛ք դուք Աստուծով:

Այս խօսքերն ասելով մայօրը աներեւութացաւ: Աղջիկը տեղից չէր շարժուում, մինչեւ որ մեծ ճանապարհի վրայ ձիու ոտնաձայն լսուեց, բայց երբ մի քանի բոպէից յետոյ ծնածորը սենեակը մտաւ կապիտան Բրիւստերի փախուստի մասին հա-

դորդեցաւ համար, սենեակեւմ ոչ որ կար նրա յետեւից
զանով ներս խուժեցին կտապալած զինուորները:

— Ի հարկէ, այստեղ չի լինի, — բացականչեց սերժանտ
Տիրմառը — անիծումը փախել է իր կապիտանի հետ:

— Այդպէս էլ է. տխուրաւորից ելիւ ձի է անհետացել,
բայց մայորի ձիուց, — աւելացրեց զինուոր Հիկոր:

Այս կարծիքի հետ յիշին համաձայն էին և զլխուր որ-
ւանաւորներ, ուր միւս օր լուր տարածուեց, թէ Տանկֆելլա
Բլուսովը աղտակ է իր սիրեկանին և հեռը փախել:

— Փառք Աստուծոյ, աղտակայինք այդ դաւաճանից, — տ-
ապց դնենքալ Սուլիտներ, — գտնէ չենք տեսնիլ ողպին նուա-
տացնող դատը: Բայց շտա տփստ խեղճ մայոր Վան-Յանդար:

— Իսկ ինչ համբաւ կայ մայորի մասին, — հարցրեց շտա-
պով Վալինդաւոր:

— Նա հալածել է փախստականին մինչև Սպրինգֆիլդ,
սպանել է իր տակի ձին և ինքը անդդայ ընկել է մայոր Մերտոնի
ընակարանի առջև: Նրան իսկոյն անկողին են դրել և մի քանի
ժամից յետոյ բժիշկը յայտնել է, որ ծաղիկ է ընկել:

Սարապի ու տփստանքի միմեռնջ անցաւ ներկայ եղող-
ների մէջ:

— Այլ ես մի քաջ զինուոր զոհ ընկաւ. ստակա՞ հիւան-
դութեան, — օրատապանեց Սուլիտներ, — ինչո՞վ չարի այս վեր-
ջանայ:

— Մենակ Աստուած գիտէ, — պատասխանեց Համիլտներ, —
բայց որտեղ է խեղճ Վան-Յանդար: Հիւանդանոցում:

— Ոչ, նրան տեղափոխել են Բլուսովի աղաբակը, որտեղ
կարանսին է հաստատուած: Արեւեր Բլուսովը խոհեմութեւ հե-
ռացել է իր տնից, իսկ աղջիկը փախել: Հիւանդին մտիկ է
տալիս նեղը-ծառան ու մի ինչ-որ անճոռնի պառաւ կին, այն-
պէս որ եթէ մայորը առաջանայ, միտս Բլուսովը խանդոտելու
պատճառ չի ունենայ:

V

Անճոռնի պառաւը, որի մասին ասուած էր նախորդ գլխի
մէջ, մի օր կանգնած էր պատուհանի առջև այն սենեակում,
որը մի ժամանակ Տանկֆելլա Բլուսովի ննջարանն էր: Նա ան-
շարժ նայում էր իր առջև փռուած ամառային տեսարանին: Եւ
իրաւ, ամառը հասել էր անսպասելի կերպով. քաղցր զնփեւոր
մեղմ նուում էր ծառերի կանաչ թաղարթի մէջ, թռչնակները
ուրախ երգում էին, քաղցր անուշահոտութիւնը քնում էր օդը:

Աղարարը ամպիսի խնդացող, ծաղկաւէտ տեսք էր ստացել, որ նայելով՝ վայրի խաղողի որթով պատած հին տանը, դժուար թէ կարելի լինէր հաւատալ, որ դեռ քիչ ժամանակ առաջ դեռ ծածկուած էր ձիւնով, իսկ տանիքներից կախ էին ընկած սառցէ լույաները:

—Տանկֆելլա,—արտասանեց մի թոյլ, դողդոջուն ձայն:

Անճոռնի պառաւը շուռ եկաւ: Դա Տանկֆելլա Բլուսմն էր, որին գունառութիւնը աւելի ևս գեղեցկացնում էր:

—Մօտեցիր ինձ, իմ աչքի լոյս:

Դեռահաս աղջիկը մօտեցաւ բազմոցին, որի վրայ պառկած էր տողջնացող մայոր Վան-Յանդտը:

—Ասա ինձ, իմ ուրախութիւն,—չարունակեց նա, առնելով աղջկայ ձեռքը,—երբ դու պատկոււմ էիր ինձ հետ, որպէս գի, ինչպէս բացատրեցիր պատտօրին, իրաւունք ունենաս ինձ մօտիկ տալու հիւանդութեանս ժամանակ, մտածել էիր արդեօք, որ եթէ կենդանի էլ մնամ, կարող եմ կատարեալ այլանդակ դառնալ:

—Մտածել էի, և հէնց դրա համար պատկուցի,—պատասխանեց Տանկֆելլան հեղինական ժպիտը չրթունքներին,—գիտէի, որ մէջ հոյարառութիւնից ու աղնութիւնից զրդած չէր կատարի այն խոտաւումը, որը տուել էր մի խեղճ ջահիլ աղջկան:

—Իսկ դու մտածել էիր,—ընդհատեց մայորը, համբուրելով նրա ձեռքը,—որ կարող էր աւելի վատթարը պատահել,—ևս կարող էի քնչկուսիք իսկ դու հիւանդանալ, և քո հրապուրիչ դէմքը:

—Իրա մօտին էլ մտածել էք:

—Ի՞նչ կ'անէիր այն ժամանակ:

—Կը մեռնէի:

—Բայց ինչպէս:

—Մի որ և է կերպով: Սակայն դու դեռ չը պէտք է այդքան շատ խօսես: Երեսդ պատին արա և աշխատիր քնել:

—Իսկ դիտեա, իմ աչքիս լոյս, ինչ էին ինձ մըշտ չընջում թռչնակներն ու ծառերը, երբ դէս ու գէն էի ընկնում գառանցանքի մէջ:

—Ո՛չ:

—Տանկֆելլա Բլուսմ, Տանկֆելլա Բլուսմ:

—Իսկ դու դիտեա, սիրելիս, ևս ինչ առաջի ինձ, ծնկալոք ընկնելով քո առջև և անգին գլուխդ բարձրացնելիս, երբ դու ձիւնդ վայր ընկար Սպրինգֆիլդում, որտեղ ես քեզ հասայ:

—Ո՛չ:

—Աշխարհիս երեսին կան բաներ, որոնց համար արժէ խոնարհել: Եւ կամեալով նա սիրտորորոք համբուրեց հիւանդին:

Նրանք բախտաւոր սպրեցին մինչև խորին ծերութիւնը, բայց սպան առաջ վախճանուեց: Մայրս տեսել է Տանկիֆելլային զեւ 1833 թուին, և բարեսիրտ պառաւ այնպիսի մանրամասնութիւններ էր պատմում իր ունեցած տեսակցութեան մասին Վաշինգտոնի հետ, որ ես չը վստահացայ այստեղ յիշատակել: Նա հաւատացնում էր, որ սպանական դեսպանը իր փեսացուն էր, իր համար հարուստ օժիտ էր պատրաստել և մեռել էր հարսանիքի նախընթաց օրը: Ասում են, նա երբեմն իբրեւ գաղտնիք մինչև տնդամ հաղորդում էր բարեկամներին՝ թէ ծածուկ պատկուած է եղել դեսպանի հետ: Առհասարակ նրա պատմածների մէջ մայօր Վան-Յանդտը մի տեսակ էր քաշում յետին տեղը և այս պատճառով այս էջերի վրայ ես նրան յատկացրի առաջին տեղը: Ինչ որ վերաբերում է Ալլան Բրիւստերին, նա յաջողութեամբ հասաւ Կոնսկոպիլուտ և հաշտութիւնը կապելուց յետոյ՝ վեհաժողովի անդամ ընտրուեց իր համերկացիներէից, որոնք նրա անհամաձայնութիւնները զօրապետի հետ բացատրում էին ազգասիրական, թէեւ մի քիչ վաղաժամ ընդդիմադրութեամբ զաշնակցութեան սկզբունքին:

